

Agri - Trehøje

Det Ungbaltiske Fremstød har haft en gennemgribende indflydelse på udformningen af det sydlige Djursland. Flere forhold peger dog på, at også ældre nedisninger og deres landskabslementer har spillet en afgørende rolle på det nuværende landskab.

Det er foreslået, at det landskab, som det Ungbaltiske Fremstød stødte på under sin fremmarch fra syd mod nord gennem Djursland, har været af en sådan udformning, at det ikke har formået at

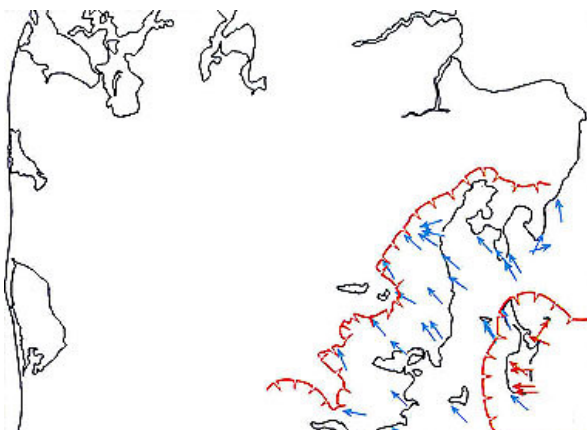

udslette de tidligere dannede terrænformer helt. Man antager således, at den centrale del af Mols Bjerge allerede var et højt opragende landskab, inden det Ungbaltiske Fremstøds gletschere nåede Djursland. Landskabet har været af en sådan dimension, at det har kunnet yde modstand mod isfremstødet, mens isen udenom, har kunnet flyde mere frit. Dette forklarer også det ejendommelige, at isfronten delte sig i to gletschertunger der skred ind i Kalø og Ebeltoft Vig. Tilsvarende optræder der stedvis randbakker, der har en sådan udstrækning, at de må være dannet af tidligere gletscherfremstød. Da det Ungbaltiske Fremstød skred hen over disse bakker, formåede dets aflejringer kun at sløre de tidligere former.

Parti af randmorænen ved Trehøje. Foto: Ole Malling, Naturnet.dk.

Under den fortsatte fremmarch mod den Østjyske Israndslinie skubbede isen jordlagene op foran sig som en bulldozer. Dette ses i landskabet som langstrakte eller buedeformede og indbyrdes parallelle randbakker omkring begge vige. Randbakkerne fra Agri Bavnehøj i nord til Trehøje i syd, er områdets tydeligste eksempel på dette.

Under ismassernes fremmarch blev Mols Bjerge yderligere presset op fra begge sider, hvorved de tidligere dannede landskabsformer blev overpræget af et komplekst system af randbakker. Disse randbakker repræsenterer trykzonen i udkanten af den "levende" gletscheris.

Det Ungbaltiske Fremstød dækkede øerne og det østligste Jylland. Fremstødet dannede den Østjyske Israndslinie (rød strek), der danner en markant landskabsgrænse på Djursland. Et senere genfremstød dannede et markant randmorænelandskab på Samsø. Blå og røde pile angiver isens udbredelsesretning. Fra: Geologisk Set – Det mellemste Jylland.

Ved den Østjyske Israndslinie har smelte vandet strømmet ud foran isen og aflejret enorme mængder sand og grus på den isfrie slette. Materialerne opbygger i dag Tirstrup Hedeslette. Landskabet foran isranden er udpræget fladt og ligger typisk lidt højere end det bagvedliggende dødisområde. Fladen hælder væk fra isranden i

retning af smelte vandets strømningsretning. I dette tilfælde fra øst mod vest, idet forløbet er afhængigt af terrænforholdene. Det betyder, at smelte vandets afstrømning er foregået parallelt med isens rand i retning mod Randers Fjord. Herefter har smelte vandet opnået forbindelse til Gudenåsystemet.

Landskaber præget af dødsis

Flere steder ses mindre lavninger, hvori der tidligere har ligget dødis. Disse dødishuller, optræder oftest enkeltvis, men vest for Tyvelhøj ligger der fire huller, som var de perler på en snor. Den nærliggende Langmose, der i dag er en højmose, er ligeledes et dødishul.

Stenbestrøning ved Langbjerg

På Langbjergs nordlige side ses en såkaldt stenbestrøning, der efterhånden er et sjældent fænomen i det danske kulturlandskab. En lignende stenbestrøning ses dog i Stjær Stenskov nær Århus. Stenene ligger, hvor de oprindeligt blev aflejret nær isranden under slutningen af det Ungbaltiske Fremstød for ca. 15.500 år siden. Årsagen til at stenene har fået lov til at blive liggende i området, skyldes antageligt, at området har været for besværligt at opdyrke.

Mennesket sætter sit præg på istidslandskabet

Overalt i Mols Bjerge er der spor efter menneskets bosættelser gennem årtusinder. Gravhøje og gamle agre ses mange steder ligesom de mange åbne overdrevslandskaber vidner om menneskets udnyttelse af jorden.

Trehøje er ikke alene kendetegnet ved de smukke gravanlæg fra Bronzealderen. I området har man fundet spor efter tidligere bosættelser og spor efter jernalderens hjulplow.

Agri Bavnehøj er med sine 137 meter det højeste punkt i Mols Bjerge.